

Kohtuasi C-308/09**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

15. aprill 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumeenia kassatsioonikohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

14. veebruar 2019

Kassaator:

Consiliul Concurenței

Vastustaja:

Whiteland Import Export SRL

Põhikohtuasja ese

Kassatsioonkaebus, mille Consiliul Concurenței (Rumeenia konkurentsiamet) on esitanud Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de contencios administrativ și fiscalile (Rumeenia kassatsioonikohtu haldus- ja maksukolleegium; edaspidi „kassatsioonikohus“) Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) otsuse peale, millega rahuldati Whiteland Import Export SRL apellatsioonkaebus ning tühistati konkurentsiameti 14. aprilli 2014. aasta otsus nr 13 osas, mis puudutas apellandist äriühingut.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel palutakse tõlgendada ELL artikli 4 lõiget 3 ning ELTL artiklit 101, et teha kindlaks, kas liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt katkestab aegumistähtaja ainult konkurentsivastase tegevuse uurimismenetluse algatamise ametlik akt, mitte selle menetluse käigus võetavad edasised meetmed, on nende aluslepingute sätetega kooskõlas.

Eelotsuse küsimus

Kas ELL artikli 4 lõiget 3 ja ELTL artiklit 101 tuleb tõlgendada nii, et need kohustavad liikmesriikide kohtuid tõlgendama oma riigi õigusnorme, mis reguleerivad konkurentsiameti haldussanktsioonide määramise õiguse aegumistähtaega, vastavalt määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 25 lõikes 3 sätestatule ning keelavad tõlgendada riigisisest õigusnormi nii, et aegumistähtaja kulgemist katkestava meetmena käsitataks ainult ametlikku konkurentsivastase tegevuse uurimise algatamise akti, ilma et selle uurimise käigus tehtavad hilisemad toimingud kuuluksid samuti aegumistähtaja kulgemist katkestavate meetmete hulka?

Viidatud liidu õigusnormid

ELL artikli 4 lõige 3 ja ELTL artikli 101 lõige 1.

Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta, artikkel 25.

Viidatud Rumeenia õigusnormid

Konkurentsiseadus nr 21/1996 (Legea concurenței nr. 21/1996), taasavaldatud väljaandes Monitorul Oficial, I osa, nr 742, 16.8.2005, artikli 5 lõige 1 ning artiklid 58 ja 59 faktiliste asjaolude toimumise ajal kehtinud redaktsioonis. Lisaks viidatakse samade sätete redaktsioonile, mis kehtis vaidlustatud otsuse tegemise ajal ja mida vaidlust sisuliselt arutanud kohus arvesse võttis, kus neist said pärast seaduse muutmist ja väljaandes Monitorul Oficial al României – I osas, nr 240 (3.4.2014) taasavaldamist artikli 5 lõige 1 ning artiklid 61 ja 62, samuti praegu kehtivale redaktsioonile, mis jõustus pärast vaidlust sisuliselt arutanud kohtu otsust ning milles neist said pärast seaduse muutmist ja selle taasavaldamist väljaandes Monitorul Oficial al României – I osas, nr 153, 29.2.2016 – artikli 5 lõige 1 ning artiklid 63 ja 64. Viidatud artiklis 5 on muu hulgas ette nähtud keeld sõlmida ettevõtjate vahel kokkuleppeid, mille eesmärk või tagajärg on piirata, takistada või moonutada konkurentsi Rumeenia turul, eriti selliseid, millega määratakse otse või kaudselt kindlaks müügi- või ostuhind. Konkurentsiameti õigus määrata sanktsioone selliste tegude eest, nagu on vastustajale süüks pandud teod, aegub artikli 58 (hilisema artikli 61, praeguse artikli 63) lõike 1 punkti b kohaselt viieaastase tähtaja möödumisel, mis hakkab sama artikli lõike 2 kohaselt kulgema alates viimase kõnealuse konkurentsivastase toimingu või teo kuupäevast. Sisuliselt oli artiklis 59 (hilisemas artiklis 62) sätestatud, et aegumistähtaja kulgemise katkestavad mis tahes toimingud, mille konkurentsiamet teeb esialgseks kontrollimiseks või konkreetse õigusrikkumise uurimise algatamiseks; selliste toimingute hulka kuuluvad peamiselt teabenõuded, uurimismenetluse algatamise korraldused ja kohtumenetluse algatamine. Samas artiklis, millest on seaduse praeguses redaktsioonis saanud artikkel 64, on nüüd sätestatud, et „aegumistähtaja kulgemise katkestab konkurentsiameti toiming,

mille eesmärk on õigusrikkumist esialgselt kontrollida või seda uurida“; selliste meetmete hulka kuuluvad peamiselt teabenõuded, uurimise algatamise korraldused, inspekteerimised ja uurimisaruande esitamine.

Faktiliste asjaolude ja põhikohtuasja menetluse lühiülevaade

- 1 7. septembril 2009 alustas konkurentsiamet toiduainete jaeturu valdkonnas omal algatusel nelja uurimist, mis puudutasid mitut ettevõtjat, sealhulgas vastustajat Whiteland Import Export SRL-i.
- 2 12. augustil 2014 edastas konkurentsiamet vastustajale uurimisaruande ning 23. oktoobril 2014 toimusid konkurentsiametis täiskogu istungid. 9. detsembril 2014 kinnitas konkurentsiamet oma arutelu raames otsuse protokoll, sedastas 14. aprilli 2015. aasta otsusega nr 13, et vastustaja on sõlminud mitme ettevõtjaga konkurentsivastaseid kokkuleppeid, et turul konkurentsi moonutada või takistada, määrates kindlaks tarnijate toodete müügi-/edasimüügihinna, millega nad on rikkunud konkurentsiseaduse nr 21/1996 artikli 5 lõiget 1 ning ELTL artikli 101 lõiget 1, ja mõistis neile 2 324 484 Rumeenia leud (RON) trahvi, mis võrdub 0,55 protsendiga 2013. aasta käibest.
- 3 Selle otsuse kaebas vastustaja Curtea de Apel București – Secția a VIII – a de contencios administrativ și fiscalile (Bukaresti apellatsioonikohtu VIII haldus- ja maksukollegium, Rumeenia) edasi, paludes see teda puudutava osa tühistada. Koos teiste õigusvastasust puudutavate väidetega väitis vastustaja eelkõige, et vaidlust sisuliselt arutanud kohus ei analüüsinud vastuväidet sanktsiooni määramise õiguse aegumise kohta.
- 4 19. jaanuari 2016. aasta otsusega tunnistas Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) konkurentsiameti haldussanktsiooni määramise õiguse aegunuks ning tegi korralduse tühistada konkurentsiameti 14. aprilli 2015. aasta otsus nr 13 osas, mis puudutab vastustajat, vabastades ta trahvi maksmisest.
- 5 Vaidlust sisuliselt arutanud kohus oli seisukohal, et konkurentsiseaduse nr 21/1996 artikli 61 lõike 1 punktis b ette nähtud viieaastane aegumistähtaeg hakkas kulgema 15. juulil 2009, mil vastustaja pani konkurentsiameti tuvastatu kohaselt toime viimase konkurentsivastase toimingu, ning et selle tähtaja katkestas 7. septembril 2009 uurimismenetluse algatamise korraldus, millest algas uus viieaastane tähtaeg.
- 6 Vaidlust sisuliselt arutanud kohus leidis, et konkurentsiseaduse nr 21/1996 artikli 62 lõiget 1, mille kohaselt katkestab aegumistähtaja kulgemise „mis tahes toiming, mille konkurentsiamet teeb esialgseks kontrollimiseks või konkreetse õigusrikkumise uurimise algatamiseks“, tuleb tõlgendada kitsalt ning sama seadusesätte lõikes 2 esitatud näitlikku toimingute nimekirja saab tõlgendada ainult lõike 1 täienduse ja kinnitusena, kuna kõrvale ei või kalduda legaldefiniitsioonist, mille seadusandja on katkemisjuhtudele andnud. Järelikult ei

tunnistatud, et konkurentsiameti toimingutel, mille ta tegi pärast uurimismenetluse algatamist, oleks selline aegumistähtaega katkestav mõju.

- 7 Vaidlust sisuliselt arutanud kohtu arvates ei saa määruse (EÜ) nr 1/2003 artiklit 25 kohaldada, kuna see puudutab üksnes neid juhtusid, mil uurimismenetluse on algatanud komisjon.
- 8 Curtea de Apel (apellatsioonikohus) leidis, et aegumistähtaeg lõppes 7. septembril 2014, mistõttu kassaatori õigus sanktsiooni määrata oli 9. detsembri 2014. aasta otsuse ning 14. aprilli 2015. aasta otsuse tegemise ajaks aegunud.
- 9 Konkurentsiamet, kes oli seisukohal, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on Whiteland Import Export SRLi viimase konkurentsivastase toimingu kuupäevaks määranud valesti 15. juuli 2009, mitte 31. detsembri 2009, ning et ta on väärtalt tõlgendanud seaduse nr 21/1996 sätteid aegumistähtaja katkemise kohta, kaebas Curtea de Apel București (Bukaresti appellatsioonikohus) otsuse edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 10 Konkurentsiameti arvates on mis tahes menetlustoimingud, mida rikkumise tuvastamiseks tehakse, aegumistähtaega katkestavad toimingud, ning seega ei olnud uurimise algatamise korraldus viimane aegumistähtaja kulgemist katkestanud meede. Seaduse artikli 62 lõikes 1 kasutatud väljendit „uurimise algatamiseks“ ei saa mõista nii, nagu see käiks ainult uurimismenetluse algatamise korralduse kohta, kuna silmas peetakse õigusrikkumiste tegelikku uurimist, ning aegumistähtaja kulgemist katkestavate meetmete loetelu artikli 62 lõikes 2 on näitlik, mitte ammendav; sellist tähendust kinnitab see, et artikli 62 lõikes 2 kasutatakse selle loetelu eel väljendit „peamiselt“.
- 11 Seega toob tõlgendus, mille kohaselt on uurimismenetluse algatamise korraldus viimane aegumistähtaega katkestav meede, kaasa asjakohaste Rumeenia ja Euroopa sätete ebahütlase kohaldamise. Kui kõnealust ELTL artikli 101 rikkumist oleks uurinud komisjon ise, oleks aegumistähtaja katkemise aluseid kohaldatud määruse nr 1/2003 artikli 25 kohaselt, kus on sätestatud, et aegumistähtaja katkestavad sellised meetmed, mille eesmärk on rikkumist uurida.
- 12 Seega palus konkurentsiamet eelotsusetaotluse esitanud kohtul esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, mis on tema arvates vastuvõetav, kuna aluslepingu eesmärkide täitmiseks tuleb liidu õigusnorme kohaldada kogu liidu territooriumil tõhusalt ja ühesuguste tagajärgedega.
- 13 Tema arvates takistab tõlgendus, mille Curtea de Apel București (Bukaresti appellatsioonikohus, Rumeenia) andis Rumeenia õigusnormidele, mis puudutavad konkurentsivaldkonnas sanktsioonide kohaldamise õiguse aegumist, aluslepingus sätestatud konkurentsiniormide soovitatavat toimet.

- 14 Lisaks on Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamine vajalik, kuna pärast 14. aprilli 2015. aasta otsust nr 13 on Curtea de Apel Bucureștis (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) registreeritud 10 toimikut, millest viie puhul on tuvastatud, et sanktsiooni kohaldamise õigus on aegunud, samal ajal kui ülejäänud viie puhul jäeti vaidlustatud otsus kehtima.
- 15 Whiteland Import Export SRL on seisukohal, et määruse (EÜ) nr 1/2003 artiklit 25 saab kohaldada ainult nende sanktsioonide puhul, mille komisjon määrab ELTL artiklite 101 ja 102 alusel, mitte ka liikmesriikide konkurentsiasutuste määratud sanktsioonide puhul. Järelikult tuleb Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamise taotlus jätta rahuldamata, kuna see puudutab teatavate Rumeenia õigusnormide, mitte liidu õiguse tõlgendamist. Pealegi ei ole need Rumeenia õigusnormid materiaalõigusnormid, mida saaks liidu tasemel ühtlustada, vaid menetlusnormid, mis kuuluvad eranditult riigisisese õiguse kohaldamisalasse.
- 16 Vastustaja arvates väljendab see, et määruses (EÜ) nr 1/2003 ei ole käsitletud sanktsioone, mida liikmesriikide konkurentsiametid saaksid ELTL artikli 101 alusel määrata, just liikmesriikide menetlusautonoomia põhimõtet.
- 17 Sanktsioonide valdkonnas ei ole praegu vajadust ühtlustada liikmesriikide õigusnorme liidu omadega, kuna liikmesriikide konkurentsiasutused tegutsevad üksnes riigisiseste õigusnormide alusel.

Eelotsusetaotluse põhistuse lühiülevaade

- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kassatsioonkaebuse üle otsustades tuleb tal teha lõplik kohtuotsus, mis ei kuulu Rumeenia õiguse kohaselt enam edasikaebamisele.
- 19 Sama kohus on seisukohal, et kassatsioonkaebust analüüsid tuleb tal lõplikult välja selgitada, kas kõnealuse juhtumi suhtes tuleb konkurentsiseaduse nr 21/1996 artikleid 61 ja 62 kohaldada nii, nagu vaidlust sisuliselt arutanud kohus neid tõlgendas, see tähendab nii, et artiklis 61 ette nähtud aegumistähtaja kulgemise katkestavad toimingud, mille konkurentsiamet teeb esialgseks kontrollimiseks või konkreetse õigusrikkumise uurimise algatamiseks, või kas neid artikleid tuleb kohaldada lähtudes ka ELL artikli 4 lõike 3 ja ELTL artikli 101 lõike 1 tõlgendamisest kooskõlas määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 25 lõikega 3, mille kohaselt katkestavad aegumistähtaja kulgemise mis tahes meetmed, mille eesmärgiks on rikkumist uurida või algatada selle suhtes menetlus.
- 20 Määrus (EÜ) nr 1/2003 ei reguleeri sõnaselgelt aegumistähtaegu seoses liikmesriikide konkurentsiametite poolt sanktsioonide kohaldamisega oma uurimismenetlustes ega ka nende tähtaegade katkemist; määruse artikli 25 lõikes 3 on sätestatud üksnes komisjoni pädevusega seotud aegumistähtaegade katkemise kohta, et aegumistähtaja kulgemise katkestavad liikmesriigi konkurentsiameti

võetud meetmed, mille eesmärgiks on rikkumist uurida või algatada selle suhtes menetlus.

- 21 Neil asjaoludel märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et ühest küljest saab väita, et menetlusautonoomia põhimõtte kohaselt on liikmesriikidel õigus reguleerida aegumistähtaegu, mis kehtivad vastava riigi konkurentsiameti poolset sanktsioonide kohaldamisel.
- 22 Teisalt teeb liikmesriigi kohus pärast seda, kui on järjest viidanud ELL artikli 4 lõikele 3, määruse nr 1/2003 põhjendustele 1, 8 ja 11, Euroopa Kohtu kohtuasjas C-429/07 tehtud 11. juuni 2009. aasta kohtuotsuse X punktidele 20–22, määruse nr 1/2003 artikli 35 lõikele 1 ja Euroopa Kohtu kohtuasjas C-360/09 tehtud 14. juuni 2011. aasta kohtuotsuse Pfeiderer punktidele 19–24, kokkuvõtte, et liikmesriikide kehtestatud menetlusnormid ei tohi ohustada määruse nr 1/2003 eesmärki, nimelt tagada ELTL artiklite 101 ja 102 tõhus kohaldamine konkurentsiasutuste poolt, ning et komisjoni, liikmesriikide konkurentsiasutuste ja liikmesriikide kohtute koostöömehhanismid kuuluvad lojaalse koostöö üldpõhimõtte kohaldamisalasse.
- 23 Rumeenia kassatsioonikohus märgib, et kõnealused artiklid 61 ja 62 (varem 58 ja 59) lisati seadusesse nr 21/1996 valitsuse erakorralise määrusega nr 121/2003 (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 121/2003) selleks, et nagu selle määruse preambulis märgitud, rakendada *acquis communautaire*² konkurentsivaldkonnas, ning konkurentsipoliitika peatükki puudutavate läbirääkimiste ajutiseks lõpplahenduseks. Aegumistähtaja katkemise kohta on neis artiklites siiski sätestatud, et tähtaeg katkeb iga kord, kui konkurentsiamet teeb mõne toiminguga esialgse kontrollimise või uurimise algatamise eesmärgil, kuigi liidu õigusnormides on juttu komisjoni või liikmesriigi konkurentsiasutuse meetmetest, mis võetakse rikkumise uurimiseks või selle suhtes menetluse algatamiseks.
- 24 Sellises kontekstis märgib kassatsioonikohus, et pärast vaidlustatud otsuse tegemist muudeti kõnealuseid artikleid 61 ja 62 valitsuse erakorralise määrusega nr 31/2015 (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 31/2015) ning praegu on neist viimases, millest on vahepeal saanud seaduse artikkel 64, sätestatud, et „aegumistähtaja kulgemise katkestab konkurentsiameti toiming, mille eesmärk on õigusrikkumist esialgselt kontrollida või seda uurida“. Selle dekreetseaduse põhjendustes on märgitud, et muudatusi oli tarvis, kuna „riiklikul tasandil oli vaja kiiresti kehtestada õiguslik raamistik, mis tagaks selle, et konkurentsiamet täidaks täiel määral oma kohustused Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide konkurentsiasutuste ees, nagu on ette nähtud nõukogu määruses (EÜ) nr 1/2003“, kusjuures artiklisse 61 ja artiklisse 62 tehtud muudatuste kohta on märgitud, et „nende roll on vältida segadust seoses sellega, millal aegub menetluse algatamise õigus ja millal konkurentsiameti õigus sanktsioone määrata“.
- 25 Küsimus, kuidas tõlgendada Rumeenia õigusnorme aegumistähtaja katkemise kohta kooskõlas määruse (EÜ) nr 1/2003 sätetega, tekib seoses komisjoni pädevusega seda enam, et määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 11 lõikes 6 on

sätetatud, et kui komisjon algatab menetluse otsuse vastuvõtmiseks, kaotavad liikmesriikide konkurentsiasutused pädevuse kohaldada aluslepingu artikleid 101 ja 102, isegi kui liikmesriigi konkurentsiasutus on juba alustanud juhtumi käsitlemist, ning sama määruse artikli 25 lõike 3 kohaselt katkestavad komisjoni või liikmesriigi konkurentsiasutuse poolt võetavad meetmed, mille eesmärgiks on rikkumist uurida või algatada selle suhtes menetlus, trahvide või karistusmaksete määramisega seotud aegumistähtaaja kulgemise.

- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kasutatud kitsas tõlgendus võiks põhjustada konkurentsiasutuste kohaldamisel ebaühtlust olenevalt sellest, kas uurimise on algatanud komisjon või liikmesriigi konkurentsiasutus.
- 27 Viidates seda valdkonda sisuliselt käsitletud kohtute ebaühtlasele praktikale ning nentides, et ELTL artiklis 267 ja Euroopa Kohtu praktikas ette nähtud tingimused eelotsusetaotluse esitamiseks on täidetud, märgib kassatsioonikohus, et on vaja küsida, kas liikmesriigi kohus võib tõlgendada oma riigi õigusnormi sõna-sõnalt või kohustab ELL artikli 4 lõige 3 siis, kui konkurentsiasutus kohaldab ELTL artikli 101 alusel sanktsioone, seda kohut andma oma riigi õigusele laiema tähenduse kui see, mis tuleneb seadusandja kasutatud sõnastusest; tõlgenduse, mis vastab määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 25 lõikele 3.

TÖÖDOKUMENT